

Gospodar in gospodinja

LETO 1940

6. NOVEMBRA

STEV. 45

Ohranimo čebele!

Letos so v slovenskem čebelarstvu prave pravcate vojne razmere. Veliko zmedo je povzročila naravnost pogubna letina; čebele je bilo ponekod treba krmiti kar vse leto, najhuje nas je pa prizadela jesenska paša na ajdi, ki je bila v večini slovenskih krajev tako obupno slaba, da družine daleč niso mogle nabrati zimske zaloge, zraven tega so pa ostale cele trume čebel zunaj in so družine zelo opešale.

Na drugi strani je pa zmeda s sladkorjem za pitanje. Država je — upoštevajoč nevarni položaj naših čebelarjev — dovolila po 5 kg sladkorja brez trošarine na panj. Naši čebelarji so se te rešilne bilke oprijeli z vso močjo in so pri Slovenskem čebelarškem društvu naročili sladkorja toliko, da je skupno naročilo znašalo prav lepo število vagonov. Vse je šlo v redu, le sladkorja ni bilo in ga ni bilo; kje je vzrok, tukaj ne bomo raziskovali. Ugotoviti moramo le dejstvo, da sladkorja (vsaj dve tretjini) ni bilo o pravem času, ko je bilo vreme še primerno za pitanje. V zadnjem času se je ozračje shladilo in je krmljenje zelo težavno, ker se je žival stisnila v zimsko gručo in jo v tako hladnem vremenu nerada zapusti. Pa če jo tudi zapusti, je nevarno, da veliko čebel pozneje celo otrpne, saj vemo, da je živalca zgubljena, če pade toplota pod 10°C in jo zaloti izven zimskega gnezda.

Tako je res poseben naš kmečki čebelar v škripcih. Kaj naj napravi? Najbolj enostaven odgovor je seveda: »Pustil bom vse skupaj pri miru — kar bo, pa bo!« Prav ta odgovor je pa najslabši in najmanj primeren. Tudi za čebelarje, ki imajo kranjčice, ni pravil. Le premislite: po svetu divja vojska; koliko bo uničila tudi čebelarstvo! Deloma jih bo upropastila vojna vihra sama, deloma bodo propadla, ker so čebelarji v vojni službi. Kaj sledi iz tega? To, da bodo

morda prav kmalu šle v dober denar naše družine v kranjčih, samo če jih bomo imeli. Znano je po vsem svetu, kako odlične lastnosti ima naša čebela — sivka. Ali potem ne pričakujemo lahko, da bodo povpraševali po njej?

Na drugi strani je pa vendar povsem opravičeno tudi pričakovanje, da bo po vsej vrsti slabih čebelarških let prišla vrsta dobrih in prav dobrih. Vse bo medilo — a čebel ne bomo imeli, da bi nam današale sladkega medu. Zato naj bo naš sklep: ohranili bomo dobre družine za vsako ceno!

Temu sklepu pa morajo slediti tudi dejanja. Družine morajo imeti dovolj zimske hrane. Čeprav je že pozno za dodajanje sladkorja — prepozno še ni. Toliko časa ni prepozno, dokler je družina še pri življenju. Samo nekaj več dela je seveda, ali tega se noben pravi čebelar ne bo ustrašil. Irdno upamo, da bodo kmalu nastopili še topli in sončni dnevi, ko bo žival zrahljala zimsko gručo in se spreletala na soncu. Če prej ne, takrat bo ugodna prilika, da dodamo potrebno hrano. Vesten in skrben čebelar se pa ne bo zanašal niti na toplo vreme, ampak bo krmlil kljub slabemu vremenu. V tem primeru je treba panje ogrevati. Kako se to napravi? Čisto enostavno tako, da v panj porineš segreto opeko, ko si mu prej zaprl žrelo. Še bolje pa je odnesti panj v toplo sobo in ga tam dokrmiliti. Gre čisto enostavno, samo nekaj spretnosti je treba in malo iznajdljivosti.

Letos je sladkor deaturiran s papriko, kar nam čebelarjem seveda ni všeč. Toda zaenkrat se ne da pomagati. Ugrizniti je treba tudi v kisel jabolko. Priporočamo pa vsem, ki bodo še pitali s tem sladkorjem, naj ga topijo v mrzli vodi in pustijo dalj časa raztopino na miru, da se paprika nabere na vrhu, nato naj jo s primernim gostim cedilom posnamejo. Tako naj naredijo dvakrat, potem

pa pitajo. Čebele tako pripravljeno raztopino rade in hitro jemljejo, čeprav ima nekaj okusa po papriki. Ko je panj dokrmljen, ga spet postavimo na prvotno mesto in odenemo. Priporočamo, da take dokrmljene panje takoj dobro odenete

in zapažite, da bo družini dovolj toplo pri urejevanju gnezda, ko je dobila novo hrano: Potem se pa nič ne bojte. Na sladkorju družine dobro prezimujejo in lahko upamo, da bodo lepo dočakale pomlad.

Po dve uri na dan za škodljive žuželke

Skoraj mi ne boš verjel, gospodar, da dela sleherni kmetovalec v sedanjih razmerah po celi dve uri vsak dan samo za nesrečno golazen, ki mu uničuje ali vsaj oškoduje prideške v podobni raznih zajedalcev ali pa v obliki raznih bolezni, rastlinskih in živalskih. Seveda pa ne trpi od vojske škodljivih žužkov samo naš kmetijski stan; s polno pravico lahko trdimo, da ni niti ene stroke človeške delavnosti, ki bi ne imela prav nič trpeti od krilatih ali nekrilatih, živalskih ali pa rastlinskih škodljivcev. Saj imamo celo mnogo slučajev, da so n. pr. žuželke popolnoma onemogočile človeško delo in ga uničile do korenine, n. pr. kobilice selke ali vojne trume mravljincev v tropskih pokrajinah; pri nas je smrekov prelec večkrat uničil velikanske gozdne parcele, kapusov in repični belin pa s svojimi gosenicami obral do živega nasade zelja in repe po naših njivah; trtna uš je prisilila vinogradnike, da so zasadili svoje gorice z ameriško trto, ki kljubuje tej grozni smrti vinogradov in šele na to podlago cepiti žlahtne domače trte itd. V vseh strokah človeškega dela,

pa tudi v poljedelstvu, poudarjajo tako zvano »racionalizacijo«, ki je po eni strani res da koristna, na drugi pa ima za posledico večji razvoj raznih živalskih škodljivcev, kakor tudi mnogovrstnih bolezni gojenih kultur (sadežev). Poljedelstvo, ki obrača svojo pozornost samo na to, kako bi zemljo čim bolj intenzivno izkoriščalo, pa pri tem prav nič ne misli na preventivno (načrtno, vnaprej zasnovano) borbo proti morebitnim živalskim škodljivcem in rastlinskimi boleznimi, tako gospodarstvo je v veliki nevarnosti. Izgube, ki jih povzročajo žuželke v kmetijstvu, cenijo na 20% celokupnih pridelkov, torej eno petino. Če bi to hoteli izraziti v denarju, bi znašalo v vsaki državi cele milijarde dinarjev! Če bi pa pretvorili te izgube v delovni čas, bi videli, da se trudi vsak kmetovalec po celi dve uri na dan samo za prehrano vojske sovražnih žužkov, ki imajo zasedeno njegovo zemljo in gospodarijo huje kakor pa so gospodarili nekdanji Turki ali celo Huni. Gospodarska znanost pa nam nudi sredstva, kako se ubranimo teh sovražnikov F. P.

Nasveti iz živinoreje

Ko že imamo doma — pod streho tistošnji pridelok krme, si moramo narediti nekak proračun krmljenja; to se pravi, da moramo najprej ugotoviti posamezne količine krme, ki bodo prišle v poštev za krmljenje. Vedeti moramo po tehtanju ali precenitvi, koliko imamo: sena, detelje, slame, kisle krme in vseh ostalih pridelkov, ki pridejo v poštev za krmljenje. Ko so nam poznane te količine, moramo preračunati, koliko krme potrebujemo dnevno za govedo, konje, svinje in kokoši. Na ta način dobimo dnevno uporabo krme. Iz tega lahko izračunamo mesečno porabo in koli-

čino krme, ki jo potrebujemo za konje do nove krme. Pri tem moramo upoštevati, da potrebujemo za konje staro krmo do julija, za govedo in svinje pa do maja prihodnjega leta. Seveda moramo upoštevati tudi event. spremembe v hlevu, ki bodo povečale ali zmanjšale porabo krme. Po tej precenitvi bomo videli, ali imamo dovolj krme ali ne. Če nam primanjkuje krme, jo dokupimo ali pa prodamo manj vredno živino. Pri tem pa ne smemo pozabiti na močna in rudninska krmila.

Krmljenje z zeleno krmo, pa tudi paša se že konča v novembru, zato moramo

paziti, da je ta prehod iz zelene krme na suho počasen — postopen in da traja čim dalj časa, kajti nagel prehod iz ene vrste krme na drugo lahko škodi živini. V kolikor pa še dopuščajo lepi sončni dnevi, bomo še spustili živino na pašnik ali tekališče, da se na ta način živina razgiblje in priuči na zimo. Seveda ne smemo spuščati živine na pomrzli travnik ali pašnik.

Izkoristimo lepe suhe dneve, v kolikor to še nismo izvršili, za ureditev, čiščenje in belenje hlevov, svinjakov in drugih prostorov.

Ta mesec je tudi važen, da si pripravimo steljo — nastilj (listje, praprot, mah in dr.). Izkoristimo lepe, suhe in sončne dneve, da si pripravimo čim več

suhe, dobre stelje. Steljo moramo spravljati suho, da nam potem ne plesni in gnije.

Pitanje svinj je v polnem teku. Pitancem zmanjšujemo obrok vodene krme, ki ga nadomeščamo s pokladanjem močnejše, boljše in tečnejše krme. Če nimajo teka, jih obilno krmimo le zjutraj in zvečer; sicer pa je najbolje, da je v svinjaku popoln mir, da ni pretopel in da pitanci v miru ležijo.

Slabe nesnice, kakor tudi slabotne letošnje petelinčke in jarkice pred zimo pokoljemo, da jih ne bomo krmili čez zimo brez koristi. Kontrolirajmo nesnost kokoši, posebno letošnjih jarek, da si bomo pozneje lahko izbrali dobre nesnice.

Inž. T. M.

Žitnice, (hrami, kašče)

Žitnice služijo kmetu za dokončno osušenje omlačenega žitnega zrnja ter za shrambo istega do uporabe, do nove setve ali do prodaje.

V kmečkih gospodarstvih se navadno kot žitnice (kašče, hrami) uporabljajo nadstropja nad prešnicami, kletmi (če so od njih dobro izolirani), kolnicami, stanovanjskimi prostori itd.

Nad hlevi ali v bližini njih pa naj se kašče ne napravljajo, ker se utegne žito navzeti slabega duha, ki prihaja iz hleva. Razen tega so prostori nad hlevi potrebni za shrambo krme. Pritlična in nepodkletena žitnica ni uporabna, ker je vlažna in se ne da dobro zračiti in ker imajo pod podom podgane, miši itd. preveč skrivališč.

Žitnica mora biti suha, zračna, ognjavarva, varna pred poplavo, zavarovana pred tatovi, podganami, in vseh vrst mrčesov ter lahko dostopna.

Stoji naj na suhem zemljišču, ozir. mora biti vsaj pod žitnice dovolj visoko, da je varen pred vsako poplavo. Pod in stene žitnice morajo biti zanesljivo izolirane proti vlagi, ki je mogoče neškodljiva za spodnje prostore (kleti). Žitnica mora biti v bližini poda in hiše na zračnem, iz hiše vidnem prоторu.

Velikost žitnice naj bo tolika, da se more razgrniti vsaj dve tretjini povprečnega letnega pridelka žita, če se računa za 3 hl žita povprečno 1 m² površine žitnice, vključno s prostorom za

hojo. Nasipati se sme pšenica, rž in pa ječmen 50—60 cm, oves do 90 cm visoko.

Notranja višina žitnice, oz. nje posameznih nadstropij od poda do stropa, oz. do stropnih aramov naj znaša 2 m (toliko, kolikor je potrebno za človeka z vrečo na hrbtu). — Žitnice naj imajo vsaj dve nadstropji, da se žito na zgornjem podu suši, potem pa v spodnjem shrani v predele.

Pri strmih strehah lahko služi dobro opaženo podstrešje namesto zgornjega nadstropja.

Stropi, oz. podi so navadno leseni. Nosilni trami morajo biti dovolj močni. Če znaša razpetost tramov (širina kašče) nad 3 m, morajo biti trami v sredini podprti z blazino, ležečo povprečno pod trami na dovolj močnih in na trdni podlagi stoječih pokončnih opornikih. Če temeljijo oporni stebri na tleh, morajo stati na kamenitem ali betonskem temelju, če ne na tleh, pa na zidu! Pri večnadstropnih kaščah je dobro smer lege tramov v posameznih nadstropjih premenjati, da se vse štiri stene enako obtežijo. Razmak tramov: 70—90 cm.

Pod (in strop) v kašči naj bo iz 3.5 do 5 cm (poldrugo do dve coli) debelih, bolj ozkih, gladko oblatih, suhih, ne grčavih, dobro utorjenih desk.

Če se že dela žitnica nad hlevom, se mora med podom žitnice in stropom hleva napraviti nepropustna izolacija (zaradi vlage in plinov) in omogočiti zra-

čenje pod podom žitnice (n. pr. zračni prostor med stropom in podom).

Posamezni oddelki v žitnici so pregrajeni z bodisi stalnimi do 60 cm visokimi pregradami, ali pa s premičnimi, samostojnimi pregradami, ki so priporočljive, ker se da velikost in število oddelkov po potrebi menjavati, ob čiščenju pa vse pregrade lahko odstraniti.

Streha nad žitnico naj bo zanesljivo za vlago nepropustna, ačnja varna, zračna ter naj bo ali zelo položna, da se morejo od spodnje strani z deskami opazni škjarjevci uporabiti obenem kot strop zgornjega nadstropja žitnice, pri strmih strehi pa naj bo ostrejša čim bolj prazna, da se more podstrešje rabiti kot zgornje nadstropje žitnice. Kot krov za na žitnico (če je v posebnem poslopju) pridejo v poštev: škrlj ali opeka, podložena z lepenko, lepenka, pločevina itd. Vsaj 1 meter naj bo na vsako stran napuša!

Stene naj bodo, če le mogoče, zidane in dovolj močne, da varujejo žito pred tatovi, podganami, mišmi in ognjem. — Najboljši je zid od opeke, vsaj 38 cm debel. Stene je gladko ometati in pobeliti. Izolacija sten proti vlagi je nujna; priporočljivo je tudi, obiti stene 1 meter visoko z deskami, da z lopatami pri premetavanju žita ne krušimo ometa. Lesene stene niso varne pred ognjem, ne pred golaznijo.

Okna naj bodo nizko od tal vzdignjena (spodnji rob 0,5–0,8 m od poda), po možnosti v obeh daljših stenah (zaradi boljšega zračenja!) Mere: višina 80 cm, širina 1 m. Na notranji strani oken, vzporedno s steno, se okna zapirajo z močnimi celimi polknami, z dobrimi zapahi, ki se odpirajo v stran ali navzgor ter pripnejo na stropni tram (varstvo proti tatovom, snegu, vlagi itd.), na zunanji

strani pa so okna opremljena s pocinkano gosto mrežo, ki varuje pred mrčesom, golaznijo in pticami, kadar so polkne odprte (pri zračenju). Nekaj oken (na prednji strani) ima lahko namesto mreže na zunanji strani steklena okna, toda teh ne smemo odpirati, razen v sili (n. pr. pri požaru).

Vhodna vrata, skozi katera pridemo v žitnico, morajo biti višna iz hiše ali vsaj z dvorišča. Velika morajo biti toliko, da more zložno skoz nje z vrečo otovorjen človek.

Stopnice naj bodo trdne, vsaj 12 m široke, položne in zložne: 19/23–20/23 cm. Lesene so najboljše. Po možnosti naj bodo brez zavojev in z ograjo! Najbolje je, če so stopnice v posebnem, od žitnice z zaklenjenimi vrati ločenem prostoru, kjer shranjujemo lahko tudi škripec, tehtnico, čistilnik (trijer) in še drugo orodje ter vreče.

Škripec za dviganje vreč je priporočljiv. Namestimo ga ali zunaj stavbe, kjer v tem primeru napravi v vsakem nadstropju pomol in vrata, ki se odpirajo navzven.

Predale je dobro napraviti v spodnjem nadstropju, in sicer tako, da se polnijo skozi odprtino v stropu, ki je sicer neprodušno zaprta.

Odprtine za polnjenje vreč je tudi priporočljivo napraviti v tleh zgornjega poda žitnice. Imajo obliko lijaka, ki ima spodaj okroglo odprtino, okoli katere se priveže ali pritrdi vreča in zapah. Kako je lijak narejen, si lahko ogleda vsakdo v valjčnem mlinu. V spodnjem prostoru, kamor se končuje lijak in polnijo vreče, naj bi bila tehtnica in pomol za priročno nalaganje vreč na vozove, za katere naj bo pa poseben prostor, lahko dostopen.

Tone Bantan.

Oves, izvrstna konjska piča - zakaj?

Stara resnica je, da je oves najboljša, to je najtečnejša, pa tudi najugodnejša (iz zdravstvenega stališča) krma za konje; to pa zaradi svoje lahke prebavljivosti na eni, zaradi svoje velike redilnosti (tečnosti) pa na drugi strani. Tudi ječmen je izborna krma za konje; a je važen v tem pogledu samo v gotovih, bolj vročih pokrajinah, kjer oves uspeva bolj slabo. Iz narodno-gospodarskega stališča

se oves močno razlikuje od ječmena in drugih žit po svojem svojstvenem načinu izkoriščanja. Le nezaten del njegovega pridelka se porablja za hrano, n. pr. evsenjak (kruh) in za tehnično predelavo, n. pr. za ovsene kosmiče; v glavnem je oves specializiran in lahko rečemo nena-domestljivo goščeno krmilo za krmljenje in odgojo konj, posebno pri vojaški konjenici. Tudi ovsena slama je važna, ker

ima največjo krmilno vrednost med vsemi tovarišicami — žitnimi slamami. Zato pa stoji oves v svetovnem gospodarstvu po velikosti posejane površine na četrtem mestu. Samo s pšenico, koruzo in rižem je posejane več zemlje kakor z cvsem; rž pride šele na petem mestu. Oves ni rastlina suhih pokrajin; v krajih kjer zelo primanjkuje padavin poleti, ga zato raje zamenjajo z ječmenom.

Zakaj pa je oves tako izborna krma za konje? Zato, ker dobro posušen in pravilno spravljen nikoli ne povzroči kolike, krčev v drobovju, celo takrat ne, če smo ga dali v taki meri, ki preseda običajno. Poleg tega pa daje oves organizmu neko posebno živahnost, ki je pripisujejo snovi, ki se nalaja v njem in se imenuje »avenin«; ta snov še ni natančno preiskana po svojem kemijskem ustroju. Če ima konj dobre zobe, mu pokladamo oves kar v celem zrnju; tudi za polodrasla žrebeta priporočajo ta način pokladanja, češ da pripomoremo tako k lepšemu razviku zobovja. Starim konjem in mladim žrebetom je pa boljše dati oves zdrobljen; z ovseno moko konj

nikoli ne krmimo, ker se oves v tej obliki ne zmeša dovolj s slino in zaradi tega ta dragocena snov le slabo prebavi. Poleg tega pa zmlet oves tudi napenja konje, ki se zaradi tega hitro utrujajo in pote.

Oves kaže vselej mešati z rezanico, sicer ostajajo konji lačni, ker njihov želodec ni dovolj napolnjen. Rezanica je sestavljena iz rezane ržene slame, ki je trša od slame drugih žitaric; zaradi tega je kopitar prisiljen, da z rezanico vred tudi ovseno zrnje temeljito prežveči, zato ga pa potem tudi njegov organizem korrenito izkoristi.

Sveže požetega in omlačenega ovsa ne dajaj konju, ampak ga pusti nekaj časa pri miru, da se »prepoti«. Če to stvar prezreš, rade nastopijo v konjskih prebavilih razne motnje in konj se pri delu hitro utruji; v tem oziru posebno občutljivi so zlasti konji plemenitih rodov. Zaradi svežega ovsa, kakor tudi od svežega sena, radi nekako ohromijo udje; ta ohromelost traja dolgo in le polagoma gineva; pogosto pa pušča za seboj sledove za vse življenje.

Andr. Zajc, Mala Loka.

Dom in šola morata biti eno!

Dom mora delati skupno s šolo, če hočemo, da bodo uspehi vzgajanja vidni.

Če učitelj v šoli nekaj zahteva od otrok, gotovo dobro ve, kaj hoče. In kakor se učitelj ne vmešava v domače otrokove razmere, razen, kadar je to nujno potrebno, tako naj se starši ne vmešavajo v učiteljevo delo, posebno če ga ne razumejo.

Pogosto se zgodi, da dá učitelj učencem domačo vajo. V prvem razredu pišejo črke. Če je ta bolj težka, jo morajo napisati več vrst, da pride otrokom v roko in v roko.

Drugi dan prinese otrok napisano samo eno vrsto dotične črke. Na vprašanje, zakaj ni napisal naloge, navadno odgovori: »Mama so rekli, da je škoda zvezka, da je dovolj, če napišem samo eno vrsto.« Prigodi se, da mu še to vrsto napiše mama sama, ker je otrok ne zna. Kako in kdaj naj se potem tak otrok nauči brati in pisati vseh črk! Starši posegajo v delo učiteljevo. Komu to koristi? Nikomur, škoduje pa učencu samemu, kar nima utrjenega pojma nove črke.

In ta »škoda za zvezke«. Istočasno pa ima otrok v žepu denar za očetov tobak ali cigarete. Če je pet dinarjev doma za očetovo navado, naj bo še petdeset para za otrokovo potrebo.

Učenci kakega višjega razreda imajo domačo nalogo. Računsko vajo, kjer se števajo razna števila. Pride drugo jutro v šolo učenec in ni spisal naloge. »Zakaj nisi spisal?« Samo štirje kratki računi so bili, toliko, da možgani čisto ne polenijo.

»Ata me niso pustili. So rekli: Kaj boš pisal, saj že v šoli dovolj pišete. Na pašo moraš! Moral sem iti na pašo.«

Ko vprašam učenca od ure do ure, kaj je delal, mi pove ves potek in izvem, da res ni imel časa spisati naloge in učiti se. Vse proste ure doma je otrok tako zaposlen z domačim delom, da resnično ne dobi pol ure časa za šolsko delo.

Šola uči, dolžnost staršev in otrokova pa je, da se to doma nauči. Če je 60 otrok v razredu in pet ur pouka na dan, ne morejo priti na vrsto vsi učenci vsako uro. Eden razume in dojame kako stvar

takoj, drugemu je treba razlagati in tolmačiti po večkrat, da si vtisne v glavo.

Nekoč sem naročila nekemu dečku, naj pove sosedovi teti, da je njen sinko slab v računstvu. Bilo je v prvem razredu, pri najmlajših. Naj ga doma večkrat sprašajo kak lahek račun. Do deset zna gotovo vsak oče in vsaka mati šteti in računati, zato tudi ni stvar pretežka. Čas se tudi lahko vzame kadar koli. Pa mi drugi dan odgovori deček: Sosedova teta so rekli, da je šola zato, da uči, zato pa hodimo v šolo.

Na tak odgovor res nisem mogla še sama odgovoriti. Povedala sem učencem, da se mora prav vsak učiti tudi doma, da sem se tudi jaz morala, ko sem bila še majhna učenka. In če nisem znala, me je ata za »ta sladke«.

Tudi najbolj nadarjeni otroci so morali in morajo tudi doma brati in se učiti, zlasti v najnižjem razredu, kako šele otrok, ki ni po naravi nadarjen.

To naj vedo starši. Ne podiraj, kar šola gradi! Starši morajo delati skupno z učiteljem. Otrok mora spoštovati starše, to je zapoved in dolžnost; mora pa spoštovati tudi učitelja. Kako naj gleda otrok učitelja, če sliši, kako oče in mati doma čez učitelja udrihata? Če učitelj v šoli nekaj zahteva, starši pa pravijo doma: »Kaj boš, saj ni treba pisati.« Če prosi učiteljica mater, naj doma slabo nadarjenemu sinkotu pomaga, pa mati odgovori: »Saj je šola zato, da uči.« Kako naj vpliva tako nasprotje med domom in šolo na mlado bitje?

Ne vem primera, da bi učitelj otrokom v šoli govoril čez njihove starše, čeprav bi bil včasih resnično upravičen povedati jim nekaj toplih, ko vidi neumitega, raztrganega in nerednega otroka. Vedno poudarja, kako morajo otroci star-

še ubogati, spoštovati, ljubiti in moliti zanje. Vem pa za mnogo primerov, ko trgajo starši korenine spoštovanja, ki so zrasli v otrokovem srcu do učitelja.

To ni prav! Z roko v roki, skupno mora vzgajati šola in dom, dom in šola.

In če se staršem kdaj kaka zadeva ne zdi pravilna, naj stopijo v šolo. Vsak učitelj jim bo rad povedal in razložil, kaj in kako misli. Naj povedo svoje mnenje starši, pravico imajo, a naj to povedo učitelju samemu, ne otroku, ki reče potem ne ve, kaj in koga bi poslušal in ubogal. I. G.

KUHINJA

Pražene gobe s paradižniki. Gobe osnažim, zrežem na listke, poparim s kropom in operem v mrzli vodi. V kozici segrejem za dve žlici dobrega olja ali masti, dodam sesekljane čebule, sesekljanega zelenega peteršilja in dobro ožete gobe. Gobe pražim pokrite toliko časa, da se osuše. Med praženjem gobe večkrat premešam in jim dodam strok stetega česna. Proti koncu praženja potresem gobe z žlico moke, zalijem s četrt litrom juhe, zmešam z nekaj žlicami pretlačenih paradižnikov in potresem s čepom popra. Nazadnje zboljšam omako z dodatkom kisle smetane.

Krušna juha. Štiri kose črnega kruha ali dve stari razrezani žemlji denem v pečico, da se malo opečejo. Popečen kruh razlomim, denem v lonec in polijem s tri četrt litra osoljenega krova. Kruh pustim stati 10 minut, da se napoji. Nato stresem jed v skledo in zabelim z 2 dkg surovega masla, v katerem sem zarumenila nekaj koščkov čebule. Zarumenelo čebulo razdelim po kruhu. Za to jed so porabljeni koščki kruha, ki morebiti ostajajo.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Kranj. Na sejmu dne 28. oktobra so plačevali živino po naslednjih cenah: voli I. vrste 9,50, II. 8,25, III. vrste 6,25; telice I. vrste 9,50, II. vrste 8,25, III. 6,25; krave I. vrste 8,25, II. vrste 7, III. 6; teleta I. vrste 10, II. 8,50; prašiči špcharji 17—18, pršutarji 14—16 din za 1 kg žive teže.

Ljubljana. Po podatkih od konca oktobra so bile cene živine v Ljubljani sledeče: voli I. vrste 8,50—9, II. 8—8,50, III. 7—7,50; telice I. vrste 8,50—9, II. 8—8,50, III. 7—7,50; krave I. vrste 7,50—8, II. 6 do 7, III. 5—6; teleta I. vrste 8—9, II. 8; prašiči špcharji 17—18, pršutarji 14—15 din.

Surove kože goveje 22—25, telečje 28, svinjske 10 din za kg.

Maribor. Na sejmu dne 22. oktobra so bile cene živine naslednje: voli debeli I. vrste 8.50—9.50, poldebili voli 7—8, voli za pleme 7.50—9.25; bikji za klanje 6.50 do 8; krave I. vrste 7—8, klavne krave debele 6.50—7.50, klobasarice 5—6, mlada živina 7—8.50, teleta I. vrste 9, II. vrste 11 din za 1 kg žive teže.

Črnomelj. Po poročilih od 28. oktobra so bile cene živine v okraju naslednje: voli I. vrste 8—8.50, II. 7—7.50, III. 6 do 6.50; telice I. vrste 7.50—8, II. 6.50—7; krave I. vrste 7.25—7.75, II. 6—6.50, III. 5; teleta I. vrste 11—12, II. 9—10; prašiči špeharji 10—10.50, pršutarji 12—13 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 23, telečje 24—27 din za 1 kg.

Ptuj. Po zadnjih podatkih so bile cene živine sledeče: voli I. vrste 8.75, II. 7.50, III. 6; telice I. vrste 9, II. 7—8, III. 6; junči I. vrste 9.50, II. 7—8, III. 6; krave I. vrste 7.25, II. 5—6, III. 4.50—5 din, vse za 1 kg žive teže.

Na svinjskem sejmu dne 25. oktobra so veljali prašiči: pršutarji 11—12, debeli pitanci 12.50—13.50, svinje za pleme 10 do 11 din za 1 kg žive teže. Mladi prašiči od 6—12 tednov 100—210 din komad.

CENE

Ljubljana. Ječmen 4.50—5, rž 4.50—5, oves 4—4.50, koruza 4.50—5, fižol 6—7, krompir 1.50—2, seno 1—1.30, slama 0.60 din za 1 kg.

Sadje: Jabolka I. 8 din, II. 6, III. 3 do 4; hruške I. vrste 16, II. 10, III. 6; češplje I. 10, II. 9 din.

Svinjska mast 28 din, med 31, pšenična moka kg Og 8—9, koruzna moka 5—5.50 dinarjev.

Kranj. Pšenica 4.50, ječmen 4.50, rž 4.25, oves 3.75, koruza 3.90, fižol 7—10, krompir 1.75—2, lucerna za krmo 1.75, seno 1.50—1.75, slama 0.75 din za 1 kg. Sadje: jabolka I. vrste 10, II. 7—8, III. 5—6, suhe češplje 12—16 din za 1 kg. Meso goveje 16—18, svinjina 22—24, slanina 24 do 26, svinjska mast 26—28, med 24 do 26, neoprana volna 56—60, oprana volna 60—70 din za 1 kg; mleko 2.25—2.50 din liter, presno maslo 44—48 din kg, drva 140—150 din za kub. meter.

Črnomelj. Pšenica 3.50—3.75, ječmen 3.50—3.60, rž 3.50—3.60, oves 3.70, koruza 3—3.50, fižol 6—7.50, krompir 1.50, seno 0.90—1.10, slama 0.50—0.60 din kg. Meso goveje 14—16, avinjsko 18—22, svinjska mast 26, slanina 23—24 din kg, mleko 2 do

2.50 din liter, surovo maslo 40—42 din kg, vino navadno pri vinogradnikih 7, finejšše sortirano 10 din liter, drva 100 din kub. meter.

Ljubljanski trg

Meso: goveje meso 15—18 po kakovosti, teletina 14—18, svinjina 18—24 din za 1 kg. Domača slanina 23, brez kože 25, domače salo 26, domača mast 28, šunka 28—30, prekajeno meso 22—26. Meso drobnice: koštrunovo 14—16, jagnjetina 16—20, kozličevina 20 din kg.

Perutnina. Piščanec 16—30 din komad, zaklan 32—36 din kg, kokoš 25—40 din komad, zaklana 27—30 din kg, petelin 20 do 30 din komad, zaklan 26—30 din kg, raca 25—30 din komad, zaklana 26 din kg, gos 30—50 din komad, zaklana 24—26 din kilogram.

Mlevski izdelki: pšenična moka št. 0 8—9, enotna moka 5; kaša 6.50—7, otrobi 2.50—3, koruzni zdrob 6—7, pšenični zdrob 9, ajdova moka 6.50—7, ržena moka 5.50 do 6 din kg.

Zelenjava: glavната solata 3, endivija 3, cvetača 5—7, pozno zelje 1, kisló zelje 3—4, ohrovt 1.50—2, karfižola 5—7, kolerabice 4, špinata 4, paradižnik 6—7, fižol v stročju 8—10, čebula 2, česenj 6—10, repa 0.75, kislá repa 3 din za kg.

LES

Po podatkih Ljubljanske borze z dne 30. oktobra t. l. so cene lesa bile kakor spodaj navedeno. Cene se razumejo za 1 kubični meter in sicer franko vagon nakladalna postaja. V prosti trgovini utegnejo biti cene nekaj višje.

Smreka-jelka: hlodi I-II. 240—300 din, brzojavni drogovi 220—260, bordonali 310 do 360, filerji 260—300, trami ostalih dimenzij 290—310 din kub. meter. Les za celulozo 190—220 din kub. meter, kratice za 100 kg 75—85 din.

Bukev: hlodi I-II od 30 cm dalje 195 do 245, hlodi za furnir od 40 cm dalje 290—340, deske-plohi naravni 330—620, parjeni 450—750 din kub. meter.

Hrast: hlodi I-II od 30 cm dalje 250 do 400, bordonali 850—1000, deske-plohi 900—1010 din kub. meter.

Kmetje! Vaša stanovska organizacija je Kmečka zveza!

PRAVNI NASVETI

Sprememba vojaškega roka. Z. I. — Uredba o spremembi zakona o ustroju vojske in mornarice je stopila v veljavo 31. avgusta t. l. Če je vaš sin že pred tem dnem odslužil vojaški rok, podaljšanje roka zanj ne velja. Pač pa se mu bo vojaški rok podaljšal po novi uredbi, če ga še ni odslužil, ko je stopila uredba v veljavo.

Prijava odškodninskega zahtevka za škodo na polju. P. J. Z. Pri občini ste prijavili škodo, ki so vam jo naredili divji prešiči. Občina vas je pa zavrnila, češ, da bi bili morali škodo prijaviti v treh dneh in jo tudi naznaniti lovskemu zakupniku. Vprašate, ali so lovski zakon spremenili? — Lovski zakon ni spremenjen, kar se tiče vprašanja škode po lovu in škode po divjačini. Oškodovanec mora povračilo škode, ki ne presega 1000 din, zahtevati pisмено ali ustno na zapisnik v osmih dneh, odkar je zvedel za škodo, toda najkasneje v šestih mesecih, odkar je škoda nastala. Oškodovanec mora istočasno zaprositi tudi za cenitev škode. Nato občina obvesti lovskega upravičenca v predloženi zahtevi za povrnitev škode. Če ste navedeni rok zamudili, je vaša pravica do odškodnine ugasnila.

Rubež invalidnine. K. D. Zanima vas, ali vam morejo za vaše dolgove zarubiti invalidnino, ki vam jo je priznalo invalidsko sodišče. — Po izvršilnem zakonu so plače in podpore popolnoma izvzete od izvršbe. Če bi veljal samo ta zakon, bi bilo povsem jasno, da vam invalidnine ne morejo zarubiti. Toda uredba o vojnih invalidih iz l. 1933 dopušča tudi rubež invalidnine. Po tej uredbi se namreč lahko dovoli izvršba invalidnine in sicer: a) do ene tretjine invalidnine za terjatve državnih in samoupravnih teles, invalidskih kreditnih zavodov in invalidskega društva, in b) do polovice vseh invalidskih prejemkov za zakonito vzdrževanje (n. pr. otrok ali drugih oseb, ki jih je dolžnik dolžan vzdrževati). Ker je invalidska uredba poznejša postava kakor izvršilni zakon in tudi posebna, za invalide izdana postava, bo sodišče verjetno upoštevalo njene predpise glede rubeži invalidnine.

Odstop zemljišča za javne potrebe. D. P. V. »Domoljub« in »Slovenec« ste že brali, da morajo lastniki zemljišč v gotovih primerih brezplačno odstopiti zemljišče, potrebno za javna pota. Tudi vaša občina pri izdajanju gradbenih dovoljenj navadno zahteva brezplačni odstop zemljišča za prometne namene. Te dni ste pa brali v nekem drugem listu, da ni postave, po kateri bi občina mogla zahtevati brezplačen odstop zemljišča za cestne namene. Kdo ima

prav? — Tisti list, ki je tako pisal, je v zmoti in ne pozna predpisov gradbenega zakona. Po § 56. gradbenega zakona morajo lastniki, ki parcelirajo svoje zemljišče, odstopiti občini brezplačno in neobremenjeno zemljišče, določeno z načrtom, ki je potrebno za javne prometne namene do največje širine 20 metrov. Postopanje vaše občine je torej v takih primerih pravilno in zakonito.

Preživnina za otroka. B. V. Ako mislite, da je preživnina, ki jo nezakonski oče plačuje za otroka, prenizka, predlagajte pri sodišču, da določi primerno višjo odškodnino. Višina preživnine mora biti v skladu z očetovo imovino in z otrokovimi potrebami. Če se imovinske razmere očeta, ki je, kakor pišete, navaden delavec, niso obrnile na bolje, bo sodišče težko povišalo preživnino.

Srečke vojne škode. B. M. »Vojna škoda« je državni vrednostni papir, čigar vrednost se ravna po tečaju na borzah v Ljubljani, Zagrebu in Belgradu. Dnevni tečaj lahko vidite vsak dan v »Slovenec« in se suče sedaj okrog 445 din. Nominalna vrednost ene obveznice vojne škode znaša 1000 din in od te vrednosti plačuje država redno 2½% obresti in sicer v dveh obrokih na leto. Če n. pr. kupite obveznico vojne škode za današnjo dnevno ceno 445 din, boste dobili vsako leto 25 din na obrestih in skozi vsa leta bo vaša obveznica deležna žrebanja, ki so štirikrat na leto ter znašajo dobitki od 3000 din do do 200.000 din. Po našem mnenju je bolj priporočljivo, da kupite obveznico vojne škode, kot pa srečko državne razredne loterije; kajti od obveznice vojne škode dobivate redno letne obresti in igrate skozi, dokler kaj ne zadenete ali obveznico prodaste; s srečko razredne loterije pa se morete udeležiti žrebanja le enkrat in če nič ne zadenete, je srečka postala brez vrednosti.

SEJMI

11. 11.: živ. in kram. Studenec pri Krškem, Moravče, Poljane, živ. Sp. Gorje, živ. in kram. Bučka, Ig. St. Gotard, rogata živina, konj. kram. Ormož, svanj. Središče, živ. in kram. Laško, Marenberg, Oplotnica, živ. in kram. Sv. Peter pod Sv. Gorami, Šmartno ob Paki, gov. in krim. Putonci. — 12. 11.: živ. in kram. Metlika, živ. Kamnik, živ. in kram. Bučeva vas, svinj. Ormož, živ. Ljutomer, konj. in gov. Maribor, svinj. Dol Lendava — 13. 11.: svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje. — 14. 11.: svinj. Turnišče. — 15. 11.: živ. in kram. Grahovo, Vransko, svinj. in drobn. Maribor, živ. in kram. Gornja Radgona, Poljčane, živila in prašiči Trbovlje, živ. in kram. Vransko. — 16. 11.: svinj. Brežice, Celje, Trbovlje, živ. in kram. Bogojina.